ל) כתובות דף לח. [לעיל יא.],ב) [או כעין רש"ש],

הנהות הב"ח

א מיי׳ פכ״ח מהל׳ מכירה ' א מייי פכיים מהכי מכירה הל' ב סמג עשין כב טוש"ע ח"מ סיי ריח סעיף ג: יא ב ג ד מייי שם הל' ג

:טוש"ע שם סעיף ה

יב ה מיי שם הלי ב טוש"ע שם ס"ד: יג ו מיי שם הלי ה' טוש"ע שם ס"ו: ד ז מיי׳ שם הל' ו טוש"ע

אם היה סלע יחידי אפי' כל שהוא

היינו שיש לו שם לווי סלע פלוני הלכך

אפי׳ הוי כל שהוא ואפי׳ באמלע השדה

אין נמדד עמה אועוד אומר רבינו תם

דגרם שיש לו בית רובע והכי איתא

בירושלמי וקאי אהא דאמרינן לעיל

טרשין שחמרו בית ד' קבין והוח

שלא יהו מובלעין בפחות מה' קבין (6)

משמע בפחות מד' אפילו מובלעין

בפחות מה' נמדד עמה והשתח

קאמר דאם היה סלע יחידי שהכל

סלע אחד אפילו לא יהא גדול אלא

בית רובע דליכא ד' קבין ואין

אחרים נמי שיהו משלימין לארבע

קבין אפילו הכי אין נמדד עמה ב:

פחות

בו'. פי׳ רבינו תם סלע יחידי

שם פ״ח: שו ח ט מיי׳ שם הל׳ ו טוש"ע שם פעיף ט: מון י מיי שם טוש"ע שם : סעיף "ז כ מיי׳ שם הל׳ ט טוש״ע

שם סעיף יב ועיין בהג"ה: יח ל מיי שם הלי ז ט טוש"ע שם סעיף י וסעיף יב:

רבינו גרשום כשיר. אע"ג דמובלעין הן בה' קבין אין נמדדין או דלמא הואיל דמובלע בגוף ה' קבין אע"ג דלא מצי ה' קבין אע"ג דלא מצי למיזרע בינתייהו נמדדין והם הכי נמי אליבא דר' חייא מי אמרינן להיכא . דעשוין כשיר ומובלעין ברובה של שדה הואיל דלא ברובה של שדה הואיל דלא מצי למיזרע בינתיים אע"ג דמובלעין ברובה אין נמדדין או דלמא הואיל דמובלעין נינהו ברובה של ו מובלעין נינחו ברובה של שדה אע"ג דלא מצילמיזרע נמדדין והם הכי נמי קא מיבעיא ליה אליבא דכולהו אי עבדא כשורה או כאיצטדינין או דרך עקלתון מהו. מי אמרינז הואיל דלא מצי למזרע בינתייהו אין נמדדין או דלמא הואיל דלא הוי אלא למר כדאית ליה ולמר כדאית לי' ולית בהו אלא כשיעורייהו נמדדין אע״ג דלא מצי נמוזין אע"ג דיא מצי למיזרע בינתייהו תיקו: תנא אם היה סלע יחידי אפי׳ כל שהוא אין נמדד עמה. הכי פירושא דמתנית׳ פחות פירושא דמתנית׳ פחות מיכן נמדדין שאם לא היו גבוהין אלא ט׳ טפחים או ח׳ או ז׳ או ו׳ או ה׳ או ד׳ או ג׳ נמדדין ולדברי הכל פחות מג׳ כלבוד דמי ואתא ר׳ יצחק לפרש מתני׳ שאם היו בית ד' קבין נמדדין הואיל דמפוזרין נינהו והם . הכי נמי כר׳ עוקבא ור׳ חייא כדאית ליה ולמר כראית ליה הואיל דכשה מפוזרין נינהו אבל אם היה סלע יחידי אבן אחת מרוחבת בשדה לא בעי לכל השיעורין דודאי אין מדרין מכה ואפי אינה נמדרין מכה ואפי אינה מאצבע אין נמדד עמה נמדדין היינו להיכא נמדדין היינו להיכא נמדדין היינו להיכא דמפודרין נינהו אבל אם דמפודרין נינהו אבל אם דפחות מג' כלבוד דמי דפות מג' כלבוד דמי וכנופה של קרקע דמי אלם כדאית ליה הואיל דבשדה וכגופה של קרקע דמי אלא וכגופה של קרקע דמי אלא הואיל דבצד אחד הוא ביחד מקום חשוב הוא בפני עצמו מקום וושור זהא בפני עצמו האין נמדד ואליבא דכולהו אמוראי דלעיל קתני לה: ואם היה סמוך למיצר. לדרך שבין השדות אותם סלעים אע"פ שאין גבוהין אין נמדדין עם אותה קרקע דסמוך למיצר הן כשם ששייר המיצר ולא מרד --בעי רב פפא אם עפר. קרקע מפסיק בינתים בין הסלע . למצר מהו מי אמרינז הואיל לא הויא הפסקה ושדינן להו בתר מצר ואין נמדדין או דלמא כיון דעפר מפסיק בינתיים לא חשיבא ליה המאן דסמיך למצר ממש המא ונמדד עמה דלא שיירן עם המצר: בעי ר' אשי. אם

כשיר מהו. אם היו מובלעין ברובה של שדה ולא בריבוע כעין^ב) חלובה דהתם ודאי שפיר מודרע בינחייהו שתי וערב וכשיגיע אלל הקלע יגביה מחרישתו מעט עד שיעבור הסלע ויחזור ויחרוש אלא שעשוין כאלעדה דלא מודרע בינתייהו שפיר כל כך כזה. ואם תמצי לומר דהכא נמי נמדדין עמה: כשורה מהו. דכל כנגד השורה אינו יכול לחרוש ולזרוע השדה וכל חרישות בעינן שמי וערב כשורה כזה וומיהו על ידי הדחק יכול לחרוש. ואם תמצי לומר דכשורה נמדדין עמה: איצטדינין. דלא מזדרע שפיר כמו שורה

מהו אם ברובה של שדה מפוזרין כעין כשיר מהו כשורה מהו איצמדינין מהו דרך עקלתון מהו אתיקו תנא יאם היה סלע יחידי

קרני שור האילטדין כזה. אילטדין וכן כולן אחרון אחרון לא מזדרע שפיר כרחשון:

נקלפון. כוה: מנא אם היה פלע יחידי כו'. אמתני׳

עקלחון קיימא ברייתא דקתני [קב:] פחות מיכן נמדדין עמה וקתני עלה שאם היה סלע יחידי חוץ מן השדה סמוך לשדה ובא לו המוכר להתחיל למדוד משם אפי׳ אי הוי ההוא סלע כל שהוא דהוי נמוך מי׳ טפחים הרבה וקצר מארבעה טפחים אפילו הכי אין נמדדין עמה דלא בטיל לגבי שדה אלא היכא דכי מובלע בתוך השדה אבל כשהוא חוץ מן השדה לא בטיל לגבי שדה ולא מיבעי׳ אי הוי יחידי ממש אלא אפי׳ אי הוה בתוך השדה אלא שסמוך למצר אפי׳ כל שהוא אין נמדד עמה אלא היכא דהוי מובלע באמלע למצר אפי' כל שהוא אין נמדד עמה בעי רב פפא מופסק עפר בינתים מהו יתיקו בעי רב אשי עפר מלמטה וצונמא למעלה עפר מלמעלה וצונמא מלמטה מהו התיקו: בותני' יבית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל פיחת כל שהוא ינכה הותיר כל שהוא יחזיר יואם אמר הן חסר הן יתר אפילו פיחת רובע לסאה או הותיר רובע לסאה הגיעו יותר מכאן יעשה חשבון "מה הוא מחזיר לו מעות ואם רצה מחזיר לו קרקע ולמה אמרו מחזיר לו מעות "לייפות כחו של מוכר ישאם שייר בשדה 6בית ר' חשעה קבין יובגינה בית חצי קב וכדברי עקיבא בית רובע מחזיר לו את הקרקע

אפי' כל שהוא אין נמרד עמה יואם היה סמוך

לולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אלא את כל המותר: גב" איבעיא להו בית כור סתמא מאי תא שמע בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל

שדה הוא דמיקרו שידרי דארעא ובטילי כן נראה בעיני ועיקר. ורבותינו מפרשים דאדר׳ ילחק קאי דאוקי לפחות מיכן דמתניתין בדהוו ארבע קבין דבטילי ואוקימנא במפוחרים בה' קבין אי נמי ברוב שדה ומשום הכי בטילי אבל במכונסין לא בטילי וקס"ד ה"מ בנמוכין מעשר' וגבוהין יותר משלשה אבל נמוכין פחות משלשה לא בעינן מפוחרין והשתא אתיא ברייתא למימר דאי הוו הנהו ארבע קבין סלע אחד אפילו כל שהוא אין נמדדין כלומר אף על גב דאין גבוהין ג' לא בטילי ולא נהירא לי האי פירושא כלל דמ״ש סלע יחידי מסלעים הרבה מכונסים הא כיון דמכונסים כסלע אחד דמו ועוד מנין לנו שיש חילוק בכל פחות מי׳ בין גבוה שלשה לפחות מג׳ וכלל וכלל אין ליישב אלא כמו שפירשנו: **מופסק עפר**. כל שהוא בינתיים כגון פחות מג׳ בין ההוא סלע קטן למצר מי חשבינן ליה כסמוך למצר או לא ויהיה נמדד עמה: בעי רב אשי. אם תמצא לומר הפסק עפר בינחיים הוי הפסק אבל אם יש הפסק עפר מלמטה ואותה לונמא למעלה סמוך למלר אי נמי איפכא עפר מעט מלמעלה ולא גבוה ג' בעומק המחרישה ולונמא מלמטה מי אולינן בתר עפר ונמדדין או דלמא לונמא עיקר ואין נמדדין: בותבר' בים כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל. כלומר בצמצום אני מוכר לך שדה שיש בו בית כור עפר כמו שמודדין במדת החבל לא פחות ולא יותר: פיחם כל שהוא. שלא היה באותו שדה בית כור שלם ינכה המוכר כפי הפחת והמקח קיים. ואע״ג דאמר רבא בפ׳ המוכר את הספינה (לעיל דף ג.) כל דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין אפי׳ פחות מכדי אונאה חוזר ומוכח התם דמקח טעות הוי ה״מ במטלטלין אבל בקרקע לא שייך בהו חזרה דקים להו לרבנן דניחא ליה ללוקח לקנות מה שימלא לפי המדה הן חסר והן יתר ומוכר נמי הכי קא"ל בית כור עפר אני מוכר לך לפי מדת החבל ואם יחסר אנכה ואם יותר תחזיר לי. ואע"ג דאין אונאה לקרקעות ה"מ כשימכור לו ביוקר יותר משתות אבל היכא דמטעין זה את זה במדה לריך לנכות מן הדמים: הוסיר קרקע כל שהוא. על בית כור יחזיר למוכר. ולקמיה מפרש דמה שירצה מוכר יחזיר לו לוקח קרקע או מעות: ואם אמר. לו מוכר ללוקח בשעת מכירה בית כור עפר אני מוכר לך בכך וכך הן חסר והן יתר ולא אמר לו מדה בחבל דאילו היכא דא"ל תרוייהו מדה בחבל הן חסר והן יתר פלוגתא דבן ננס היא לקמיה [קד:]: אפי' פיחם רובע. הקב לכל סאה דהיינו ל' רבעים לבית כור שהן ז' קבין ומחלה או הותיר רובע לכל סאה הגיעו דבהכי הוי מחילה דכיון דאמר ליה בית כור האי דקאמר הן חסר והן יתר חסר או יתר מעט על בית כור קאמר אבל טובא לא דאם כן אמאי קאמר בית כור. ובגמרא בעי היכא דאמר ליה בית כור עפר סתמא ולא אמר ליה לא מדה בחבל ולא הן חסר הן יתר מאי. והאי דקאמר אפי׳ פיחת רובע לסאה ולא קאמר אפי׳ פיחת ז' קבין ומחצה לכור לאשמועינן אתא דאפי׳ במכירה מועטת כגון בית סאה אני מוכר לך הן חסר הן יתר ואיכא חסר רובע או יתר רובע הגיעו דאע״ג דפליגי אמוראי בגמ' וקד.] גבי שני כורין דאיכא למאן דאמר דאי איכא רובע לכל סאה דהוו להו בין הכל יותר מט' קבין לא הויא מחילה בפחות מכור כולהו מודו שהמחילה הולכת לפי חשבון רובע לכל סחה: יתר מיקן. יתר מרובע לכל סחה חם הותיר: יעשה חשבון. יחשב חת כל היתר על הבית כור ואפילו הרבעין עצמן כדמסיק לקמן במתניתין ויחשב כמה הוחיר וכמה שוין לפי חשבון שמכר את הבית כור וכגון שלא החלו קרקעות שאם החלו לא נכוף את הלוקח לקנות כשעת היוקר גם אם הוקרו יכול לטעון איני רוצה לקנות ביוקר כל כך כדמפרש בגמרא [שם] אבל אי כדקיימי קיימי צריך הלוקח ליתן כרצון המוכר שאם רצה מוכר יחזיר לו לוקח מעות דתקנת חכמים היא זו דמה יעשה המוכר בקרקע מועט בפני עלמו שאינו חשוב שדה הלכך כופין את הלוקח ליקח דוה נהנה וזה אינו חסר או אם רלה מוכר יחזיר לו לוקח הקרקע בעין שהרי מן הדין הוא דמחזיר לו קרקע שהרי לא קנה לוקח אלא בית כור שהרי למה אמרו להחזיר לו לוקח למוכר מעות המוחר לא מן הדין אלא חקנת חכמים ליפות כחו של מוכר שלא יהא נפסד אותו מיעוט קרקע דלא חזי ליה האי פורתא והאי יעשה חשבון אהותיר יתר מכן קאי אבל פיחת יתר מרובע לא שייך שום עשיית חשבון אלא ינכה לו מן הדמים דכיון דליכא בהאי שדה טפי ליכא לחיוביה ליתן לו משדה אחר: הכי גרסינן בסדר המשנה שאם שייר בשדה ט' קבין כו'. כלומר האי דמחייבין ללוקח ליתן מעות המותר למוכר ייפוי כח דמוכר הוא משום דלא חזי ליה האי קרקע בפני עלמו שאילו הוה ביה בהאי מותר שיעור שדה כגון ששייר בהאי בית כור קב ומחלה יתר על ז' קבין ומחלה דהוו להו בין הכל ט' קבין או מחזיר לו את הקרקע ולא מעות דהשתא חזי ליה האי קרקע דקיימא לן בפרק קמא דמכילתין (דף יא) דשדה חשוב בט' קבין כדתנן ולא את השדה עד שיהא בה ט' קבין לוה ולא את הגנה עד שיהא בה חלי קב לוה וחלי קב לוה ר' עקיבא אומר בית רובע והשתא שמעינן ממחני׳ ז' קבין ומחלה לכור הוי מחילה ח' ומחלה או יותר עד ט' קבין ולא עד בכלל יעשה חשבון ט' קבין יחזיר קרקע: בגינה בית חלי קב. דרובע לסאה הוי מחילה כמו רובע לסאה דשדה. יתר מרובע יעשה חשבון. שני רבעים דהיינו חלי קב מאחר דחשיב גינה יחזיר קרקע וכדברי ר' עקיבא בפרק קמא נשם בית רובע דחלי רובע לחלי סאה הוי מחילה כלגבי שדה. יחר מחלי רובע יעשה חשבון. ביח רובע דחשיב גינה יחזיר קרקע. כן נראה בעיני וכן עיקר ויש לשונות אחרים ואין בהן ממש למבין: ולא את הרובע כו'. בגמרא [קד:] פריך עלה ומתרץ לה ולא את המותר בלבד הוא מחזיר היכא דאמרן יעשה חשבון והיכא דאמרן יחזיר קרקע אלא גם כל הל' רבעין דבית כור היתירין הוא מחזיר דכיון דאיכא קרקע חשוב בין הכל לא מחיל מידי: גבו' איבעיא להו בים כור עפר ססמא. אני מוכר לך מהו דלא אמר ליה מדה בחבל ולא אמר ליה נמי הן חסר הן יתר למדה בחבל מדמינן ליה דסתם מי שמתנה למכור בית כור דעתו לנמנם ולא מחיל מידי עד דאמר בפירוש הן חסר הן יתר ואם פיחת כל שהוא ינכה ואם הותיר כל שהוא יחזיר או להן חסר הן יתר מדמינן ליה דמסתמא מחיל איניש רובע לסאה ומשום דאיכא לפרושי מתניתין בשני לדדין קבעי לה:

רובע קב לזה ובית רובע קב לזה דבהכי חשוב גינה אליבא דר׳ עקיבא משום דת״ק סבר סאתים כחצר המשכן היינו דין גינה רובב קב אחר הזו דרובב קב אחר הזה היום היום בינה אליבא והקרב אמום חדן קטבו מאום כווגדו המשכך והיינו יך גימה ומש"א אמר חצי קב דהיינו רובע לכל סאה כדאמרן לעיל וח"ע חשיב דין גינה סאה הלכך [יחזיר לון רובע ולא את הרובע בלבד הוא מחזיר אם הותיר לו על ז' קבין ומחצה רובע אלא כשהוא בא להחזיר מחזיר לו כל המותר שהותיר יותר על הכורו: איבעיא להו. מתניי קתני להיכא דאמר ליה מדה בחבל אני מוכר לך פיחת כל שהוא ינכה הותיר כל שהוא יחזיר ואם אמר לו הן חסר והן יתר כרי והא קמיבעיא להו היכא דאמר ליה בית כור סתמא אני מוכר לך ולא הזכיר לא מדה בחבל ולא הן יתר הן חסר מאי.

תמצא לומר להיכא דמפסיק עפר בינתים הוי הפסקה ונמדד עמה הא קא מיבעיא לי אם עפר מפסיק למעלה בין הסלע למיצר וצונמא מלמטה ותחת העפר מקרב הסלע למיצר מהו מי אזלינן בתר העפר הנראה שמפסיק והויא הפסקה ונמדד עמה או דלמא דוננ*ום אמכום וחוחו העםר פקוב הסיע עסיבו מהו מי אוילינן בוח העפר הנו אה שפפסיק ההיא הפסקה ונמוד עמה או דעמה* כיון דמתחת העפר מגיע צונמא הסלע למיצר לא חשוב הפסקת עפר ואמרינן דשיירה עם המיצר ואינו נמדד. וכן נמי עפר מלמטה עפר דמפסיק וצונמא סמוך למיצר לא הוי הפסק וחשיב בהדי מיצר ואין נמדד: **פיכקא** האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר

(h) תוספות ד״ה לס היה וכו׳ בית לרבע קבין והול שמובלעין בחמשת קבין אבל בפחות מה׳ קבין אינו נמדד עמה משמע נפחות

מוסף תוספות

א. [ד]נעשה כמו מופרש וחובדל ממנה וכאילו לא מכלל השדה דמי. ר״י מיגש. ב. דסלעים שאמרו סלעים מרובים כגון צרורות של צונמא ואין להם שם אבל סלע אחד יש לו שם וכיון שהיא בית רובע אין

רבינו גרשום (המשר) לד מדה בחבל. כלומר כמו יותר לא חסר: פיחת הימנו כל שהוא ינכה לו הלוקח למוכר מן הדמים כנגדן: הותיר לו כל שהוא יחזיר לו הלוקח למוכר מה שהותיר לו: ואם אמר לו המוכר בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר הן יתר. כלומר או במעט חסר או במעט יותר אפילו פיחת רובע הקב בקרקע לכל סאה של כור או הותיר רובע לסאה הגיעו ואינו חוזר הלוקח דהיינו לכור בית זרע ז' קבין ומחצה דל' סאין יש בכור ל' רביעיות של קב היינו ז' קבין ומחצה וכיון

דלא הוי בית זרע בז' קבין ומחצה 6) וכיון דלא הויא היא פחות הדבר חשוב הגיעו אבל יותר מיכן שפיחת יותר מרובע לסאה או הותיר לו המוכר ח' קבין שלמין או יותר יעשה המוכר חשבון לגבי לוקח ויחזור לו כל העודף על קבין וחצי: מה הוא מחזיר לו. הלוקח למוכר מעות: . ואם רצה. המוכר: מחזיר לו. הלוקח מה שהותיר לו מן הקרקע: ומפני מה אמרו מחזיר לו מעות כדי ליפות כחו של מוכר. שאם רצה הלוקח להחזיר לו קרקע ולא מעות יכול המוכר לטעון ולומר הואיל שאין לטעון ולומו ההאל שאין בו באותו ייתור שיעור שדה מה אעשה ממנו אין ראוי לכלום דעד ט' קבין חשוב שדה פחות מיכז לא משום הכי מחזיר לו מעות אם ירצה המוכר דברשותיה תליא מלתא ואם פיחת המוכר ללוקח יותר מרובע לסאה ברשותיה דמוכר הוא אם רצונו להחזיר לו קרקע ב-יילים כל הכור יעשה אעשה מההוא קרקע הואיל . דלית ביה שיעור דאיהו מצי דלית ביה שיעור דאיהו מצי למיערב בהדי קרקע דקנה הוא ואם רצונו דמוכר יחזור ללוקח מעו' אבל אם שייר בשדה בית ט' קבין הואיל דאית בזה שיעור שדה יחזיר לו הלוקח השדה יחזיר דו זיין יחים ממש אותו בית ט' קבין משעור

מוכר למיטען למאי חזיא לי

. דודאי חזיא דשדה היא. ואם

שייר בגינה נמי שהותיר לו

המוכר בית חצי קב אם רוצה הלוקח מחזיר לו למוכר אותו בית חצי קב

בעל כרחו ולא מעות דחצי

קב חשיב גינה כדאמר בפ״ק

אין חולקין כו' ולא את

עקיבא עד שיהא בה בית